

Position paper: Een vermogensaanwasbelasting heeft verre de voorkeur

prof. dr. R.P. van den Dool, Nyenrode Business Universiteit

12 mei 2026

Samenvatting/spreektekst

Dank voor de uitnodiging over dit onderwerp mijn visie te geven.¹ Mijn advies is het wetsvoorstel aan te nemen. Het wetsvoorstel is juridisch houdbaar, neutraler tussen vermogensvormen en bevordert investeringsbereidheid. De voorgestelde systematiek vormt een duidelijke verbetering ten opzichte van het huidige box 3-stelsel.

Een VAB heeft om verschillende redenen de voorkeur:

- (i) Een VAB voldoet zowel aan de eis van horizontale gelijkheid als aan de eis van verticale gelijkheid.
Belastingplichtigen met een gelijk inkomen worden allemaal op dezelfde manier belast. Het maakt niet uit of het inkomen bestaat uit rente, huur etc. of uit waardeinstijging doordat rente en dividend niet worden uitgekeerd. Alle vormen van economisch inkomen worden op dezelfde manier belast.
- (ii) Een VAB is neutraal tussen vermogensvormen. Ongeacht de aard van het vermogensbestanddeel waarin wordt belegd, worden alle soorten inkomen (regulier zoals rente, dividend en huur) op dezelfde manier en op hetzelfde moment belast als waardeinstijgingen of een combinatie van reguliere inkomsten en waardeinstijging. Daardoor wordt het ene vermogensbestanddeel ongeacht waaruit het inkomen bestaat en het moment waarop dat feitelijke wordt uitgekeerd op dezelfde manier belast als ander vermogen. Er bestaan geen verschillen meer in de fiscale behandeling van allerlei soorten vermogen waardoor de fiscaliteit de markt niet meer verstoort. Voordeel daarvan is tevens dat, mits die fiscale neutraliteit wordt gehandhaafd, fiscale regelgeving geen prijsschokken meer zal opleveren. Denk aan de huidige perikelen rondom vastgoed waarbij de overgang van een fiscaal gunstige regeling die box 3 was naar een heffing over werkelijke inkomsten vervelende transitie-effecten oplevert. Het voorkomen daarvan is van groot belang en dat pleit voor de fiscaal neutrale behandeling
- (iii) Door de fiscaal neutrale behandeling van verschillende soorten vermogen en door het gelijkheidsbeginsel in acht te nemen, is geen sprake meer van verschuiving van de belastingdruk van de ene naar de andere groep beleggers. Sparen door de gewone burgers wordt op dezelfde manier in de heffing betrokken als ingewikkelde vermogensstructuren bij de vermogende persoon. Een VAB levert uitstel van belastingheffing op naar het toekomstige realisatiemoment. Empirisch onderzoek laat zien dat naarmate het vermogen van een huishouden hoger ligt, meer wordt belegd in bijvoorbeeld aandelen en vastgoed. Huishoudens met kleinere vermogens zullen voornamelijk in spaargeld beleggen en de consequentie van de andere samenstelling van de vermogensportefeuille is dan dat de effectieve belastingdruk voor de kleine spaarder hoger wordt dan voor de vermogende belegger in vastgoed of in aandelen, zeker als het aandelen betreft in fondsen die geen dividend uitkeren. Dat dit laatste zal gebeuren, is bekend vanuit de ervaringen onder de oude Wet IB 1964.

---

¹ Deze position paper is vooral gebaseerd op mijn proefschrift en artikelen, deels met Aart Gerritsen en Bas Jacobs:

- Het betreft 'Belastingheffing over kapitaalinkomen bij natuurlijke personen' (diss. Rotterdam), Deventer: Kluwer 2009, 'Globaal evenwicht tussen dga en ondernemer', TFO 2017/150.1, 'Bespiegelingen over de fiscale positie van de dga', TFO 2021/173.3, 'Verleden, heden en toekomst van box 2', TFO 2023/189.3, 'Inflatiecorrectie in box 3 is nodig!', WFR 2024/173 en 'Vermogensaanwas-, vermogenswinstbelasting of een combinatie van beide?', TFO 2025/200.3. Gezamenlijk met Aart Gerritsen en Bas Jacobs betreft 'De vermogensaanwasbelasting krijgt veel kritiek, maar is beste keuze voor box 3', Het Financieele Dagblad 26 februari 2026 en 'Vermogensaanwasbelasting is echt de oplossing voor box 3' (bijgevoegd).

- (iv) Een VAB leidt ertoe dat de overheid direct meedeelt in risico's die de belastingplichtigen met hun beleggingen nemen. Een ongerealiseerd verlies leidt direct tot een fiscaal in aanmerking te nemen verlies. De zgn. variantie van de te verwachten rendementen neemt af en dat nodigt uit tot het doen van risicovollere investeringen. De belasting over de waarde-aangroei functioneert in die zin als een soort verzekeringspremie. Bij een VWB deelt de overheid niet symmetrisch in winsten en verliezen. Een VAB draagt daardoor beter bij aan investeringsbereidheid. Doordat de overheid deelt in winst en verlies functioneert zij tevens als automatische conjunctuurstabilisator.
- (v) Zorgen heb ik over de waardering ter bepaling van de vermogensaanwas. Bij niet of slechts zeer lastig te waarderen vermogensbestanddelen kan een VAB problemen opleveren. Denk daarbij aan aandelen in startups en aan minderheidsbelangen in familiebedrijven die niet in box 2 vallen. Juist bij vastgoed zie ik geen probleem omdat de WOZ waarde een goede inschatting geeft en indien deze onjuist is, door belastingplichtigen ter discussie kan worden gesteld. Een uitzondering voor vastgoed acht ik om die reden niet noodzakelijk, maar is te billijken omdat de WOZ waarderingsregels niet altijd tot de waarde in het economische verkeer leiden. Desalniettemin is de VWB voor vastgoed te billijken. Een uitzondering voor startups door deze onder de VWB te brengen, is terecht. De aandelen daarin zijn veelal bijzonder lastig te waarderen. Het is belangrijk te komen tot een heldere definitie die misbruik tegengaat.
- (vi) Als bepaalde vermogensbestanddelen onder een VWB-systematiek vallen, leidt dat tot belastinguitstel tot het realisatiemoment en daarmee tot een effectief lagere belastingbelastingdruk op de vermogensaanwas. Dat vergt een compensatiemechanisme, maar dit kan ook door voor de VWB een iets hoger tarief toe te passen.
- (vii) Er zijn enkele verbeteringen denkbaar. Het wetsvoorstel beperkt de verliesverrekening tot voorwaartse verliesverrekening. Dit is bij een VAB te weinig. Mijn voorstel is om achterwaartse verliesverrekening toe te voegen en wel bij voorkeur tot tenminste 3 jaren alsmede geen drempel te hanteren voor achterwaartse verliesverrekening. Een eenvoudige inflatiecorrectie via een vrijstellingsbedrag of -percentage. Beide modaliteiten zijn met geringe uitvoeringslast inpasbaar, komen vooral lagere vermogens- en inkomensgroepen ten goede en sluiten goed aan op de VAB-systematiek: de correctie werkt in hetzelfde jaar als waarin het inkomen wordt belast.

Diverse bezwaren worden ten onrechte genoemd in het maatschappelijke debat, namelijk administratieve uitvoerbaarheid, liquiditeitsproblemen en grensoverschrijdende complicaties:

- (viii) Een VAB is wel degelijk administratief uitvoerbaar, tenminste net zo uitvoerbaar als een VWB. Bij beide moet dezelfde administratie worden gevoerd, hetgeen bij een VWB zelfs gecompliceerder is omdat die op een langere periode ziet en derhalve een grotere kans bestaat op het in het ongereede raken van stukken en de herinnering belastingplichtigen in de steek kan laten. Bij een VAB is de relevante periode korter geleden en zal men veelal nog steeds over alle stukken en een betere herinnering beschikken. In veel gevallen zal de bank de relevante informatie voor een groot deel van het vermogen van een huishouden aanleveren. Uiteindelijk verschilt dienaangaande de administratieve last niet.
- (ix) Een VAB levert niet de liquiditeitsproblemen op die worden beweerd. De vermogensportefeuille van Nederlands is zelden of nooit slechts uit één niet liquide vermogensbestanddeel opgebouwd. Statistieken laten zien dat naarmate het vermogen van huishoudens toeneemt een groter deel van het vermogen in aandelen en vastgoed wordt belegd. Belastingplichtigen zullen vrijwel altijd over voldoende vrij vermogen beschikken om de belasting over een vermogensaanwas te betalen. Bedenk daarbij dat ook op de markt verhandelbare rechten, zoals aandelen, perfect liquide zijn. Deze kunnen snel en zonder noemenswaardige transactiekosten te gelde worden gemaakt om belastingen te betalen. Als al vervreemding van bepaalde bezittingen nodig zou zijn, is dat naar mijn oordeel niet strijdig

met het EVRM/EP omdat strijdigheid daarmee aan de orde komt als, kort gesteld, wordt ingeteerd op het beginvermogen. Dat is niet aan de orde. Volledigheidshalve memoreer ik dat de HR in het kerstarrest en nadien de 6 en 14 juni arresten het werkelijk inkomen ook bepaald op basis van mede het ongerealiseerde inkomen. Feitelijk hebben we nu vanwege de tegenbewijsregeling al een VAB voor alle bezittingen in box 3.

- (x) Een VAB en een VWB leveren beide dezelfde vraagpunten op waar het de internationale aspecten betreft. Die internationale aspecten staan dus niet in de weg aan een VAB. Daarbij merk ik op dat in grensoverschrijdende situaties veelal vastgoed een van de weinige box 3 bezittingen is waarover beide betrokken landen heffingsbevoegd zijn en dit veelal primair de staat is waar het vastgoed ligt. Bovendien geldt voor vastgoed de VWB waardoor zich ten opzichte van het buitenland geen verschillen voordoen in het moment van heffing.

Een aandachtspunt voor de toekomst betreft het tarief- en grondslagverschil tussen box 2 (VWB en derhalve met uitstelmogelijkheid) en box 3 (VAB, 36%). Dit zal arbitrage uitlokken. Dit kan worden voorkomen door een forfaitair rendement / vermogenswinstvoorheffing over beleggingsvermogen in de bv. Daarmee wordt het langdurig oppotten van overtollig kapitaal in de bv (om box 3-heffing te vermijden) ontmoedigd, zonder de continuïteit van werkelijk ondernemingsvermogen te raken. Een andere mogelijkheid is al het kapitaalinkomen in een en dezelfde box onder te brengen; derhalve box 2 en box 3 te integreren. Voor nu lijken deze onderwerpen mij evenwel doorgeschoven te kunnen worden naar toekomstig debat.

Slot

Een vermogensaanwasbelasting doet recht aan het draagkrachtbeginsel, eerbiedigt zowel horizontale als verticale gelijkheid, is neutraal tussen vermogensvormen en is administratief eenvoudiger uit te voeren dan een vermogenswinstbelasting. Zij voorkomt belastinguitstel en daarmee een lagere effectieve belastingdruk op vermogen dat langer wordt aangehouden en daarmee ook een belastingdrukverschuiving van hogere naar lagere inkomensgroepen. Bij een VAB deelt de overheid symmetrisch in winst en verlies, hetgeen risicovolle investeringen niet ontmoedigt maar juist stimuleert. Wordt zij gecombineerd met een eenvoudige inflatiecorrectie — een vrijstellingsbedrag of -percentage over (monetair) beginvermogen — dan wordt bovendien voorkomen dat inflatoire voordelen worden belast. Juist de lagere vermogens- en inkomensgroepen plukken daar de vruchten van. De genoemde bezwaren zijn grotendeels ten onrechte in het debat gebracht, zo snijdt het liquiditeitsargument onvoldoende hout. resterende bezwaren — liquiditeit, waardering, EVRM, internationale aspecten, boxarbitrage — zijn óf marginaal, óf ze gelden óók (en soms sterker) voor een vermogenswinstbelasting.